

OPITAAN YHDESSÄ, VAIKUTETAAN VARHAIN

Rautalammin, Suonenjoen ja Konneveden yhteishanke

Vaativan erityisen tuen, ennaltaehkäisevien toimintamallien ja varhaisen tuen kehittäminen inklusiivisissa toimintaympäristöissä

Päätavoite:

INKLUUSION KEHITTÄMINEN

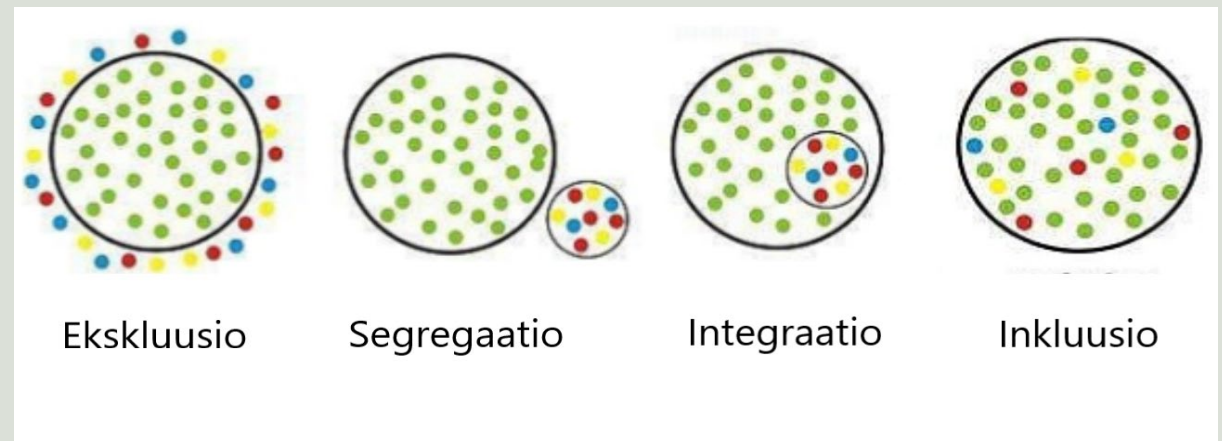
Mikä on **inkluusio**?

Yhteiskunnallisessa ja sosiaalisessa mielessä **inkluusio** voi tarkoittaa johonkin **kuulumista, jäsenyyttä** ja **osallistumista yhdenvertaisesti** ja **tasa-arvoisesti**. Inklusion vastakohtana eksklusio tarkoittaa ulossulkemista ja syrjäyttämistä, yhteiskuntaan pääsemättömyyttä. (kotiseutuliitto)

*“Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään **inkluusioperiaatteen** mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on **opetus- ja kasvatustehtävä**. Tämä tarkoittaa **oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa**. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä.”*
(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luku 3.1)

- Tavoitteena on inklusion toteutukseen liittyvien opetuksen ja monialaisen yhteistyön **rakenteiden** ja **toimintamallien kehittäminen** ja **toimeenpaneminen**.

- **Tavoite toteutuu seuraavaksi esiteltävien tavoitteiden toteuduttua.**

Miksi nämä tavoitteet ja toimet hankkeessa?

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

(Perusopetuksen OPS 222014, luku 7)

- **Onnistumisen kokemuksia** oppilaalle oppimisesta ja ryhmässä toimimisesta
- **Joustavaa, pitkäjännitteisesti suunniteltua, tarpeen mukaan muuntuvaa**
- **Esteettömyys, varhainen tuki, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy**
- Edellytyksenä niin **yksilölliset** kuin **yhteisöllisetkin** ratkaisut
- **Yhteistyössä** oppilaan ja huoltajien kanssa
- **Moniammatillinen yhteistyö**
- Erityinen huomio **nivelvaiheisiin**

Tavoite 1: MONIALAISEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

- Tavoitteena on uusien yhteistyön rakenteiden luominen **monialaisten toimijoiden kesken**. Tämä tapahtuu luomalla konkreettisia toimintamalleja sivistys-, sosiaali- ja terveystoimen toimijoiden välille alueellisella tasolla.
- Monialaisen toimijuuden käytänteiden ja toimintamallien luominen arkeen sekä varhaiskasvatukseen, esiopetuksen että perusopetuksen **nivelvaiheisiin**. Tuetaan monialaisten toimijoiden alueellista verkostoitumista ja yhteisen työn kehittämistä.

Miten?

Luodaan toimintatapoja ryhmämuotoiselle toiminnalle ja perustetaan monialaisesti kasvua, oppimista ja koulunkäyntiä tukevia ryhmiä

Toimintakäytänteiden tarkastaminen sijoitettujen lasten osalta --> toimintakaavio (Suonenjoki)

Kirjataan toimintamallit varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheisiin

Ryhmämuotoisen toiminnan esimerkki

KAVERI- JA TUNNETAITO -ryhmä	
Kohderyhmä	Alakoulu. Tarveperustaisesti eri luokista koottuja ryhmiä.
Kesto	5-8 tapaamiskertaa
Sisältö	Ryhmäläiset jakavat ajatuksia ja kokemuksia ja sitä kautta opitaan ymmärtämään erilaisia lähestymis- ja reagoititapoja. Ryhmänpainopisteenä erilaiset toiminnalliset harjoitteet.
Tavoite	Kaveritaitojen harjoittelu, tunteiden tunnistaminen ja ilmaisu, rauhoittuminen ja rentoutuminen.
Vetäjät	Kuraattori, perhetyöntekijä, sosiaalityöntekijä, luokanopettajat
Materiaalia	Tunne- ja turvataitoja lapsille, Turvallinen Oulu - materiaali (sähköinen), värinautit

YHTEISTYÖTAHOT

- **Nuorisotoimi** (monialainen toimijuus ja yhteistyö arjessa)
- **Perheneuvola/nuorten työryhmä** (monialainen toimijuus ja yhteistyö arjessa)
- **Perhetyö** (monialainen toimijuus ja yhteistyö arjessa)
- **Seurakunta** (monialainen toimijuus ja yhteistyö arjessa)
- **Alueen sijaishuoltoyksiköt** (monialainen toimijuus ja yhteistyö arjessa)
- **Terveydenhuolto** (monialainen toimijuus ja yhteistyö arjessa)
- **Sateenkaaren koulu** (Elmeri) (asiantuntijuus ja koulutus)
- **Valteri** (asiantuntijuus ja koulutus)
- Alueen **sairaalakoulut**

Tavoite 2: Toimintakulttuurin muutokset ja osaamisen vahvistaminen

- Tavoitteena on toimijoiden sitouttaminen **yhdessä tekemisen kulttuuriin** sekä tasavertaisen yhteistyön tekemiseen ja luottamuksen rakentamiseen.
- **Edistetään hyvien käytäntöjen, työvälineiden ja innovaatioiden jakamista.** Huolehditaan tuen yhtenäisestä jatkumosta varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen.
- Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen henkilöstön **osaamisen vahvistaminen** inklusiivisen kasvatuksen mukaisen toimintakulttuurin edistämiseksi.
- Opetuksen järjestäjät ja koulut kehittävät **ennalta ehkäisevää toimintakulttuuria ja varhaista tukea** sekä **vaativan erityisen tuen toimintatapojaan** tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa siten, että opetus toteutuu lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.
- Hankkeessa kehitetään opettajien osaamista **oppilaan kohtaamisessa** ja **vuorovaikutustaidoissa** sekä yksittäisten oppilaiden että oppilasryhmän kanssa toimiessa.

Miten?

Tuen portaiden prosessikuvaukset ja tuen tasolta toiselle siirtymisen, tehostetun ja erityisen tuen toteuttamisen käytänteet ja vastuut. --> valmiit mallilomakkeet

Erytisopettajien konsultoinnin vahvistaminen, alueellisen erityisopettajien yhteistyön ja konsultaation vahvistaminen /osaamisverkoston luominen

Pedagogisen kehittämisen tiimi: Yhteisopettajuus, vertaisoppiminen, eriyttäminen, monipuolinen arviointi ja oppilaiden itsearviointitaidot. (Rautalampi)

Kolmiportaisen tuen vakiintumisen tukeminen varhaiskasvatuksessa

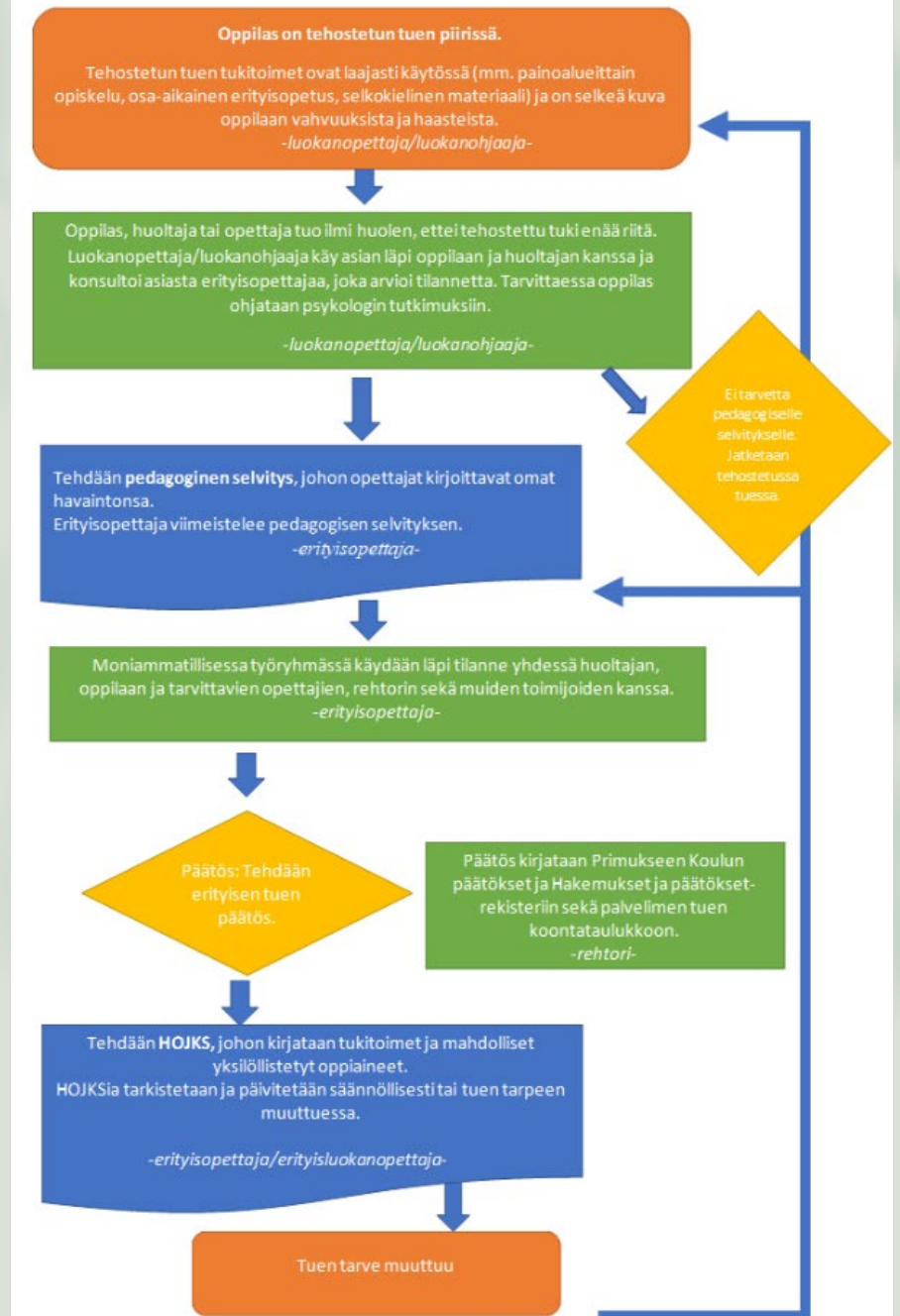

Varhaiskasvatuksen ja peruskoulun nivelvaiheen tukeminen pidennetyin oppivelvollisuuden oppilailla (Rautalammilla kokeilu)

Alueellinen yhteinen koulutuskalenteri

Esimerkki tuen portaiden prosessikuvauksesta

Esimerkki oppimissuunnitelman täyttöohjeesta

- **Oppimissuunnitelman täyttöohje**

- -Tarkoituksena on kuvata mahdollisimman **konkreettisesti** oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne.
- - Kyseessä on virallinen asiakirja, joka tulee olla kirjoitettu hyvällä yleiskielellä.
- - Pedagogisiin asiakirjoihin **ei kirjata oppilaan diagnooseja tai henkilökohtaisia ominaisuuksia**, vaan kuvaillaan, miten toiminta näkyy arjessa. (esim. Tarvitsee tukea tarkkaavaisuuden ylläpitämisessä)
- Kuinka pääset luomaan oppimissuunnitelman:
- Mene wilmassa oppilaan kohdalla tuki-välilehdelle.
- Mene kohtaan oppimissuunnitelma ja paina Lisää uusi -kohtaa tai jos muokkaat jo olemassa olevaa oppimissuunnitelmaa, niin valitse Kopioi-kohta.

- **OPPIMISSUUNNITELMAN TÄYTTÖKOHDAT OVAT SEURAAVAT:**

- **PERUSTIEDOT**

- Tarkista, että oppilastiedot ovat ajan tasalla. Koulusihteeri tekee tarvittavat muutokset, kun kerrot niistä hänelle.

- **YHTEISTYÖ JA VASTUUT**

- Kuvaa lyhyesti, millaista on kodin ja koulun välinen yhteistyö.
- Kirjaa laatimiseen osallistuneet henkilöt ja oppimissuunnitelman laatimisen päivämäärä.

- **OPPILASKOHTAISET TAVOITTEET**

- **Henkilökohtaiset vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet**

- Kirjaa oppilaan vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita. Apuna voi käyttää mahdollista koulupsykologin lausuntoa sekä muita koulussa esille tulleita asioita.
- Kysy myös oppilaan huoltajilta, mitkä ovat heidän mielestään oppilaan vahvuuksia ja kirjaa niistäkin joitakin.
- Kysy myös oppilaalta itseltään hänen vahvuutensa koulutyössä sekä mitkä ovat hänen lempiaineensa.

Tavoite 3: Lasten ja nuorten osallisuuden ja toimijuuden vahvistuminen varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja koulun arjessa

- - **Lasten ja nuorten** osallisuuden ja toimijuuden vahvistuminen varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja koulun arjessa.
- Saada lapset ja nuoret vaikuttamaan heidän arkeensa; sitä kautta heidän osallisuutensa sen järjestämisessä vahvistuu. Osallisuuden tunne kehittää lasten ja nuorten sosiaalisia taitoja ja vahvistaa jokaisen yksilön ainutlaatuisuuden ymmärtämistä.

Miten?

Tuetaan lasten ja nuorten vertaisoppimisen, yhteistoiminnallisuuden ja itsearvioinnin taitoja oppimistilanteissa (tiimityöskentely)

Vahvistetaan kaikkien lasten ja nuorten tietoisuutta ja toimijuutta kouluhyvinvoinnin edistämässä (oppilaskunta)

Tuetaan oppilaskuntien roolia osallisuuden edistämässä. Yhteistyö eri oppilaskunnan hallitusten kanssa (yhteistyössä Nuoret mukaan!-hanke)

Laajennetaan verso-toimintaa (Suonenjoki) ja vahvistetaan oppilaiden toteuttamaa välkkäritoimintaa

Lasten osallistaminen varhaiskasvatuksen toimintaan

Kiitos mielenkiinnosta!

Aino-Kaisa Blå, aino-kaisa.bla@edu.rautalampi.fi

Yläkoulun erityisluokanopettaja, hankekoordinaattori